

nacions, en -ITTUS, -A, i en -(C)CUS, -A. Hi ha un *Bonitta* en una inscripció de la Gàl·lia, 2 *Bonita* en inscripcions balcàniques, 1 *Bonitus* en una de Roma; de més a més un beat *Bonitus* alvernès, documentat moltes vegades per la seva vida, d'època merovingia (p. p. els Bohandistes), i dos altres *Bonitus*, que crec també gals, del Baix Imperi, car un d'ells és qualificat de «francus» per Ammianus Marcellinus (S. IV); i l'altre, de satèl·lit de l'emperador gal·lo-llatí Gallienus, de mj. S. III, per Trebellius Pollio.

Per al caràcter hipocorístic de -ITA, i per a la seva alternància amb -ITTA, veg. Holder (on es documenten també els noms anteriors) en els articles *-i(t)tus*, *-i(t)ta*; en particular noms com *Iulitta*, *Livillitta*, *Politta*, *Galli(t)ta*, *Iovitta* es documenten sovint. No solament *-ittus*, *-itta*, funcionava com a intensiu de *-itus*, *-ita*, sinó que sovint els lapicides simplifiquen i s'abstenen de notar una geminada, que tanmateix es pronunciava. Per tant és legítim d'interpretar aqueixos *Bonitus*, *-ita*, com a *BONITTUS*, -A. El nostre nom propi *Bonet* és al capdavant la forma catalana corresponent a *bonito*, amb la diferència que el nostre s'ha mantingut amb valor no-apel·latiu com en l'Antiguitat. El caràcter intensiu de la -TT- de -ITTUS es coneix d'altra banda en el timbre de la vocal: en català i les llengües romàniques de França i Itàlia el sufix diminutiu presenta el resultat d'una ï breu (*-et*, *-etto*), però en castellà *-ito* postula -ITTUS, ben comprensible des del moment que observem que la geminació s'hi produï amb caràcter expressiu, secundàriament.

Ara bé, el català *bonic*, i la forma *bonico* del castellà dialectal i popular, ens presenten el mateix mot amb l'altre sufix -ICUS tan conegut com a terminació de substrat, amb valor semblant al de -ITTUS, en les terres continentals ocupades pels celtes. Holder el documenta, per dir-ho així, a grapat; Weisgerber l'exemplifica molt i el mira com a típic dels mediomàtrics dels estrats pre-germànics cisrenans i dels Tungri (*Rhenania Germ-Celt.*, 236, 288, 293), però sempre reconeixent que això ve d'un substrat més antic i molt més ampli (cf., encara, molt en Pedersen, *VglGrKeltSpr.*); jo mateix, entre molts toponomistes i romanistes, m'hi he hagut de referir sovint. Indubtablement d'ací ve el sufix viu cat. *-ic* (tan productiu sobretot a la zona Girona-Vic-Rosselló) i cast. dial. *-ico*. Doncs la forma de nom de persona *Bonica*, ja assenyalada per Jud, encara que sovint les inscripcions negligessin de notar-hi la geminació està especialment documentada en la Tarraconense: Holder cita un *Bonicus* en una inscripció de Tàrraco (CIL II, 4418), i *Bonica* a «Zarai».⁷

Aquesta tradició antroponímica es continuà durant la nostra Edat Mitjana. Alart (en l'inèdit *InvLLCat.*, s. v.) copiava d'un document de 1391 el nom de «Sor *Bonjch* Ramona» (SENIOR, SOROR?). La incògnita del passat llunyà del nostre *bonic* i del cast. *bonito* s'ha anat aclarint: això no nasqué com un bolet, amb aquesta força immensa que ha demostrat, car venia de lluny. Primer s'usaren com a noms o malnoms de persona, més o menys significatius; a poc a poc la

llengua els anà generalitzant a noms comuns; és bastant la repetició de la història general dels sufixos -ICUS, -ITTUS, del cast. *barragán*, de *covard* i *bastard*.

Quin era, però, i d'on eixia, el radical que formà aquests noms, és molt menys clar. Ja de fa temps s'ha cregut que no era altra cosa que el del ll. *BONUS*, *BONA*, -UM, i no pas cèltic; per a l'evolució semàntica cf. el ll. *bellus* <**DUENO*-LO-S, diminutiu de *DUENOS*> *bonus*; per més que hi hagi una arrel cèltica *BON-* i encara que Holder afirmi que el NP antic *Bonus* sigui cèltic i sense relació amb l'adjectiu llatí. És versemblant que s'enganyi, car el cèlt. *-BŌNA* (de *Vindobona*, etc., *Bononia* i d'altres) sembla significar 'construcció' i per tant es presta poc per formar noms de persona; d'altra banda els tan nombrosos antropònims com *Bonosus*, -*osius*, *Bonoucus*, *Bonussa*, *Bonussilla*, que ell mateix documenta, i especialment el nostre *BONUCIUS* (*Banús*, *Bonús*, veg. els estudis d'Aebischer), bé semblen híbrids celto-llatins, derivats del ll. *BONUS*. En tot això és clar que també entra en joc el sorotàptic (i qui sap si com a protagonista). Els ploms d'Arles que he desxifrat (*EntreDLL.*) demostren un estat d'hbridació progressiva i avançada ja, per la romanització; Pisani en la seva recensió s'inclina a creure que n'hi hagué encara més del que dic. Recordem també certs apel·latius com *maduixa*, *baldufa* (cast. *mayueta*, *DCEC*).

D'altra banda no perdrem de vista que hi hagué realment molts noms de substrat pur, en aquestes zones, que realment començaven per un *BON-* pre-romà. Molts n'aplego en el meu treball dels *BtrNfg*, 1973, 253, 264-5, 236; d'altres se n'hi poden afegir, no sols de Holder, sinó de l'*Onom. Aquit.* de Mitxelena (415), i de Horst Schmidt (p. 154); aquests noms en *Bo(n)-* són sobretot aquitànics (algun com *Bonmorix* amb component cèltic) i això més aviat ens duria de la banda el proto-basc. Justament el basc, des del punt de vista semàntic i geogràfic, ens deixaria algun agafador. El basc *on* 'bo' és antiquíssim, primitiu en l'idioma. ¿Tindríem en aquests mots ibero-romànics *bonic*, *bonito*, no pas ben bé el ll. *BONUS* sinó l'ibero-basc *ON* disfressat de llatí?⁸ Però no podem anar més enllà gairebé a les palpentes, sense por de perdre'ns en aqueixa tenebra on voldríem copsar ombres.

DERIV.: *Boniquesa* [S. XVII, Boades]; val. *bonicària* («algunes més llejes --- si no tenen la *bonicaria* en la cara, la tenen en lo còr, qu'és la principal», *MGa-dea, Terra del Xè* II, 43); el *DAEsp.* no registra en cast. cap abstracte, bon índic que comprova el caràcter més recent en aquella llengua de l'elevació a l'ús comú [a Cuba diuen *bonitura*, FORTIZ, *Catauro*, 23]; *bonicor*. *Bonicoi*. *Emboniquir*.

¹ «Mostins y perros / quan por los cerros / los lobos caçan, / lobos los matan / a la final». — ² Només per la costa de l'Aude *bounic* sobreix ben lleument del límit lingüístic, Salow, *Sprachgeogr. Untersuch. Lgd-Rous.*, 171 (= *RDR* v, 34). Alguna dada patuesa occitana en *FEW* I, 434a, lín. 11, però amb un caràcter espars i pintoresc, típic dels mots forasters usats sols ocasionalment, sentits com